

Temamøde 2012

om

Museernes samlingsberedskab

Helligåndshuset i Randers, torsdag 25.10.2012

Referat

Mødet blev afholdt med deltagelse af 60 personer.

Lone Petersen, Museum Østjylland, og Elizabeth Baadsgaard, Fælleskonserveringen Århus, indledte mødet.

Lone Petersen bød velkommen på vegne af Samlingsnetværket og Museum Østjylland, hvis bevaringsafdeling sørgede for den praktiske side af mødets afholdelse.

Elizabeth Baadsgaard gav en kort opsummering af baggrunden for mødet, nemlig det afholdte KEP symposium med emnet 'Katastrofeberedskab for museumsgenstande' i maj 2012, som Elizabeth, Margit Petersen, Viborg Museum og Trine Sørensen, Museum Sønderjylland havde koordineret. (Til orientering ligger referatet af symposiet tilgængeligt på KEPs hjemmeside www.kep.dk.) Formålet med dagens temamøde, nemlig at tage konkrete initiativer til at arbejde videre med emnet, blev forelagt mødedeltagerne. Tilrettelæggerne af temamødet blev præsenteret, nemlig Lone Petersen, Elizabeth Baadsgaard, Margit Petersen, Camilla Bastholm (Bevaringscenter Øst), og Søren La Cour Jensen (Industrimuseet Frederiks Værk).

Første del af temamødets program bestod af tre korte case-stories om erfaringer med beredskabsarbejdet for museumssamlinger. De tre bidrag kom fra Kurt Hansen, Teknisk chef på ARoS, Aarhus Kunstmuseum, Lone Petersen, ledende konservator på Museum Østjylland og Camilla Bastholm, konservator og souschef på Bevaringscenter Øst i Køge.

Kurt Hansen kunne fortælle, at han i gennem de sidste ca. 1,5 år målrettet har arbejdet på at bygge et katastrofeberedskab op for museets kunstsamling. Der er blevet lagt planer for, hvad der skal udføres her og nu, og hvad der kan vente til de kommende år.

Beredskabet indeholder flere elementer, bl. a. værdiredningsplaner, en risikovurdering af den 10 etages store bygning og 'Facility Management', som består af planer for den løbende vedligeholdelse af bygningen samt forskelligartet udstyr til brug ved nødsituationer, heriblandt særlige skodder som kunne sættes i magasinets døråbninger for at undgå vandindtrængning.

I beredskabet indgår en række scenarier for forskellige typer af 'hændelser', herunder 'worst case scenarier', som er del af såkaldte 'sikkerhedsmatricer'. For de forskellige tænkelige hændelser er der beskrevet, hvilket udstyr der er påkrævet og hvilke dele af personalet, som skal kunne træde til i forskellige situationer. Som hovedregel arbejder ARoS med, at hele personalet skal kunne inddrages i beredskabet. Museet forsøger så vidt muligt selv at skaffe det nødvendige udstyr og materiel men har også tilknyttet en række eksterne sparringspartnere. Desuden er der indgået samarbejdsaftaler med en følgeskadevirksomhed og med Fælleskonserveringen. Også museets forsikringsselskab er inddraget omkring beredskabet.

Museernes samlingsberedskab

De seneste års skybrud og museumsbrande sætter fokus på, om vi er velforberejede nok, hvis skaden sker. Ens for alle skader er: Et gennemtænkt beredskab og en hurtig målrettet indsats kan begrænse en skade betydeligt. Hvad omfatter et godt beredskab, og hvordan forbereder vi os bedst på katastrofen?

Lone Petersen beskrev indledningsvis den organisation, hun er en del af, nemlig Museum Østjylland, som består af ca. 70 medarbejdere efter fusion i 2011 af de kulturhistoriske museer i Ebeltoft, Grenaa og Randers. Museet er først så småt begyndt at tage hul på en udarbejdelse af en beredskabsplan for samlingerne, som er fordelt på en lang række adresser i de tre byer. Ideen er at bygge videre på den forebyggende indsats, der allerede gennem en årrække er gjort, bl.a. på magasinområdet. Samtlige genstande er under overflytning til Fællesmagasinet for museer i Midt- og Østjylland, hvilket er et betydeligt fremskridt i sikringen af genstandenes bevaring. Derudover er der, som et pilotprojekt, foretaget en risikovurdering af én af museets bygninger, hvor der er udarbejdet en model for en simpel, men systematisk gennemgang af bygningen. Fokus skal altså i første omgang være på den nødvendige katastrofe-forebyggende indsats. Et egentligt katastrofeberedskab er der endnu ikke taget hul på, men det er tænkt som næste skridt, efter at risikovurderingerne og planerne for den forebyggende indsats er på plads.

Camilla Bastholm præsenterede Bevaringscenter Øst (BCØ) og de mange erfaringer centeret har gjort på baggrund af en række konkrete hændelser blandt centerets brugermuseer.

Før 2011 koncentrerede BCØ sin rådgivning med hensyn til katastrofeberedskab om den forebyggende indsats, som tog udgangspunkt i dels magasinrapporter, dels museernes kvalitetsvurderinger.

På baggrund af en række brand- og vandskader siden 2011 er rådgivningen også begyndt at omfatte risikovurderinger for museerne.

En række uheldige erfaringer med skadeservicefirmaer, som har været involveret i de hændelser BCØ også har været inddraget i, har gjort, at BCØ's råd til museerne er, at konservatorer skal være en del af museernes samlingsberedskab, og at konservatorerne i langt højere grad end skadeservicefirmaerne kan varetage redningen af genstandene og forhindre, at der sker følgeskader af en uhensigtsmæssig håndtering af genstandene i forbindelse med en katastrofe. BCØ har erfaringer med, at bestemte firmaer anvender ozonbehandling og lugtsanering i forbindelse med brandskader, en behandling som på det kraftigste frarådes, da disse behandlinger kan have varige uhensigtsmæssige indvirkninger på genstandene. BCØ's råd til museerne er, at konservatorer bør være med ved indgåelse af aftaler med skadeservicefirmaer. Således sikres det, at konservatorer tager sig af genstandsredning, og at skadeservicefirmaer tager sig af redning af bygningen. Fordelen ved at benytte konservatorer til genstandsredning er bl.a., at de har kendskab til museumsarbejde, f.eks. vigtigheden af, at registreringsnumre på genstande og opbevaringsæsker reddes sammen med genstandene.

Anden del af temamødet bestod af indlæg fra Søren La Cour Jensen og Margit Petersen, begge fra gruppen af tilrettelæggerne bag temamødet.

Søren La Cour Jensen fremlagde forslag til nedsættelse en styregruppe under organisationen Blue Shield Danmark. Den internationale organisation Blue Shield har for nylig oprettet en afdeling i Danmark, som Søren La Cour er formand for. I den danske organisations bestyrelse sidder bl.a. ledende konservatorer fra de store museers konserveringsafdelinger. Styregruppens opgave skal være at udforme nogle simple redskaber til brug ved udarbejdelsen af katastrofeberedskabsplaner for kulturgenstande. Disse redskaber kunne f.eks. bestå af manualer til 'førstehjælp' af diverse typer genstande og checklister til risikovurderinger. Styregruppen skal i første omgang afklare omfanget af opgaven, eventuelt skaffe økonomisk dækning til arbejdet, og eventuelt afsøge hvad der findes af redskaber i forvejen, nationalt og internationalt.

Margit Petersen fremlagde derefter forslag til dannelsen af et netværk over ressourcer, der kan stilles til rådighed ved katastrofer. Et sådant netværk kunne tage form af en database, som kunne indeholde menneskelige, faglige og tekniske ressourcer, der kunne trækkes på i en katastrofesituation.

Museernes samlingsberedskab

De seneste års skybrud og museumsbrande sætter fokus på, om vi er velforberedte nok, hvis skaden sker. Ens for alle skader er: Et gennemtænkt beredskab og en hurtig målrettet indsats kan begrænse en skade betydeligt. Hvad omfatter et godt beredskab, og hvordan forbereder vi os bedst på katastrofen?

Margits forslag går ud på at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal klarlægge hvilke kompetencer, som er nødvendige ved diverse typer katastrofer, og hvordan et netværk konkret kan udformes og løbende opdateres. Det blev foreslået, at netværket eller databasen skulle ligge i Blue Shield regi.

Nils Jensen, direktør for ODM, stod for den afsluttende opsamling og diskussion. Her bød mødedeltagerne ind med kommentarer og holdninger til de fremlagte forslag.

Der blev ytret tilslutning til de fremlagte forslag med en opfordring til at gøre redskaberne så simple som muligt og videre, at det materiale, som blev udarbejdet, tog form af skabeloner/matricer, som de enkelte institutioner kunne udfylde og tilpasse deres konkrete forhold.

Det blev under den afsluttende diskussion gjort opmærksom på, at forvalternetværket under ODM også arbejder med emnet, og at det var vigtigt at koordinere med dette netværk i det videre arbejde. Endvidere blev det nævnt under mødet, at der findes en svensk håndbog om katastrofeberedskab for kulturgenstande på nettet på adressen: www.raa.se/rvr. Denne bog indeholder bl.a. checklister, som kan anvendes i det forberedende arbejde med katastrofeberedskab.

Til slut blev mødedeltagerne opfordret til at melde sig til at deltage i det videre arbejde. Der blev nedsat en styregruppe bestående af Søren La Cour, Camilla Bastholm, Hanne Billeschou Juhl, leder på Bevaringscenter Nordjylland, Ane Treppendahl, konservator ved Bevaringscenter Øst og Pia Lyngberg-Larsen, konservator ved Bevaringscenter Næstved.

Arbejdsgruppen, som skal udforme en database over ressourcer til brug ved katastrofer, kom til at bestå af Margit Petersen, konservator ved Viborg Museum, Katja Niere, konservator ved Bevaringscenter Vest, Ølgod og Trine Sørensen, konservator ved Museum Sønderjylland.

Ref.: Elizabeth Baadsgaard

Museernes samlingsberedskab

De seneste års skybrud og museumsbrande sætter fokus på, om vi er velforberedte nok, hvis skaden sker. Ens for alle skader er: Et gennemtænkt beredskab og en hurtig målrettet indsats kan begrænse en skade betydeligt. Hvad omfatter et godt beredskab, og hvordan forbereder vi os bedst på katastrofen?
